

Afrika

Ace
Mermolja

I

Z ostrim nožem rišem
noč v pesek, temno krvavo
noč, ko plemena drhtijo
od bojnih krikov. Naj pride vame ta noč,
naj me rani,

da bo še pesem, ki ljudi
predrami z ljubezenskim plesom.

II

Kdo mi vrne
pogled na peščene griče,
opojni vonj
z bližnjega trga,
barve preprog
in začimb.

Kdo mi vrne
moč lačnega leva
in sanje otroka,

ki pred šotorom
gleda belega konja.

In kdo vrne njena
drobna stopala
in mehki vrat
črne žirafe.

Kdo me umije
in z oljem s telesa
izbriše
lise rešetak;
kdo luč prižge v očeh
in v srce zasadi
cvetočo palmo?

Ona počiva v smrti,
ki nevidna preži
na čredo živali.

III

Prebudi se moč savane,
zrak,
naježi se koža
živali,
dolgi jeziki kač,
prebudi se pesek,
ples senc,
med njimi se gola
dvigne kraljica
Afrike,
drhti kot pred
moškim
in neslišna drsi
med krvoločnimi gobci.

Neizprosna me vabi
daljava,
iz domačega gnezda,
ki sem ga spletel
na najbolj strmi pečini.

Le Ona še pride
do mene in
z neizprosno besedo
me žene, da planem
v noč z zažganimi krili.

IV

Sovražim bližino,
domač pozdrav,
smeh, ko smo skupaj.
Roka, ki se sproži
čez potok v pomoč,
prikriva levje kremplje.

Samo Ona je prijazna
in živa, ki bosa
gre med škorpionji
in liže v vročini
biser soli
kot gazela.

V

Barka leži
razklana
na sivem dnu
pristana
in niti jadra nimam,
da bi odplul
čez to razkrajajočo se vodo.

V očeh mi gorijo ognji,
stopala, ki tolčejo
v pesek ritem bobnov.
Napete prsi žensk,
ki se v divjem krogu
udajajajo peščenemu
bogu. Krone pisanih
peres na glavah
začaranih vojščakov,
kraljica Afrike,

ko se potaplja
v nočni kres . . .

Pa sem priklenjen
na domači breg,
tišina mrzla je
kot sneg
in ladja se vedno globlje
udira v blato.

VI

Tu so stopinje
na zelenem robu,
onkraj pogled temni
in spomin se lepi
na usahle palme.

Kje si kraljica,
ki te temno ljubim?

Je ploskev,
prazna,
oči nič ne sijajo
in vse vase vpija,
žarke, morje, misel.

Kot goba
nič ne izžareva.

DOMA Drobna srna stopica
po beli planjavi,
plaha se bliža,
grebe v sneg
tik ob moji glavi.
Iz vlažnih oči
kot da kraljica
stegne roko
in išče v mrazu
telohov cvet.

Na koži
temni kot zemlja
se mlečna cvetica
odpira, biser
pod srcem Afrike,
privid na tej
zasneženi planjavi.

Ledenim, ko v nenadni
grozi srna zbeži
v breg.
Do življenja pa ostane
lè še nekaj stopinj
in je več en sneg.

Kosovelova sinteza



Ivo
Antič

Kosovel je pretežno ekspresionist, se pravi, da spada v tisto (v ožjem smislu določeno) literarno smer med obema vojnoma, ki jo je v uveljavljeni slovenski literarni zgodovini razmeroma močno zasenčil t. im. socialni realizem kot omiljena, »slovenska varianta« socialističnega realizma. Zaradi specifičnega zanemarjanja cele plejade različno profiliranih ekspresionistov in »forsiranja« socialnih realistov je v povprečni literarnozgodovinski zavesti nastalo nesorazmerje, ki precej izkrivlja takó podobo slovenske književnosti med obema vojnoma kot tudi vpliv piscev iz tega obdobja na dogajanje v literaturi po letu 1945. Pregelj, Podbevšek, Grum, Majcen, Mrak, Kresal, Lokar, Bartol, Kocbek, Jarc, Anton Vodnik, Vodušek, deloma tudi Juš Kozak, Vitomil Zupan – vsi ti pomembni, brez hierarhije naštetih, z ekspresionizmom tako ali drugače usodno povezani pisci so bili ali so še vsak po svoje – enkrat bolj, drugič manj – na nekakšnem niti ne jasno utemeljenem »stranskem tiru«. Nekateri med njimi so celó dosegli za slovenske književnike dokaj redko evropsko odmevnost, medtem ko jih je domača strokovna literatura obravnavala pomanjkljivo in enostransko kot nekakšne premaknjence, metafizične zmedence ali tudi kot producente literarnega šunda, ki ne zasluži resnejše obravnave. Nekateri od navedenih piscev so v obsežnih literarnih zgodovinah komajda omenjeni, tako da jim je namenjeno manj prostora in pozornosti kot kakšnemu danes zares povsem neaktualnemu avtorju; včasih katerega ni najti niti v imenskih registrih – npr. Kresala in V. Zupana v Pogačnik-Zadravčevi *Zgodovini slovenskega slovstva* (1973). Med naštete spada Kosovel generacijsko, po prevladujočih stilističnih značilnostih in deloma